ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

N° 13

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LIPCA 1930 R.

NOWE PRZYCZYNKI DO SPRAWY ETATYZMU

Mimo oficjalnych i autorytatywnych zapewnień zaniechania w Polsce posunięć etatystycznych, zjawiają się od czasu do czasu pomysły, niekiedy nawet decyzje, zmierzające we wręcz przeciwnym kierunku. Oto znowu zanotować musimy poczynania etatystyczne w zakresie produkcji waty. Istniejące na terenie Rzeczypospolitej trzy najpoważniejsze prywatne fabryki waty zatrudnione są tylko w nieznacznej części, z powodu ogólnego spadku konsumcji, zaś ich stan zatrudnienia i produkcji nie przewyższa 50% zdolności wytwórczej. Obok jednak ciężkiej sytuacji, przedsiębiorstwa prywatne mają do zwalczenia nową konkurencję — Zrzeszenie Samorządów Powiatowych. Zrzeszenie to od roku prawie dzierżawi fabrykę waty hygroskopijnej pod Grodziskiem, produkując tam watę i dostarczając ją nietylko szpitalom samorządowym, lecz również oferując na rynku prywatnym. Działalność ta jest wyraźnie szkodliwa dla prywatnych placówek przemysłowych, prowadzona zaś jest w nieosobliwych warunkach eksploatacyjnych, gdyż fabryka znajduje się zdala od linji kolejowej w miejscowości, obsługiwanej przy pomocy trakcji konnej. Mimo to, Zrzeszenie Samorządów zamierza podobno zakupić fabrykę i nadal prowadzić produkcję na własną rękę.

Niema potrzeby rozwodzenia się specjalnie szeroko nad szkodliwością podobnych posunięć. Zagadnienie etatyzmu było już wielokrotnie i wszechstronnie badane. Sygnalizujemy tylko to nowe posunięcie, stawiając jeszcze jeden znak ostrzegawczy na drodze naszego rozwoju gospodarczego.

Wprawdzie sprawę całą oświetlano niejednokrotnie również z punktu widzenia stosunków światowych. Możemy jednak dorzucić nowy szczegół zaczerpnięty z życia codziennego, a tem ciekawszy, że odnosi się do sąsiadującego z nami kraju — Czechosłowacji. Powołano tam do życia Tow. „Radiumchema", mające na celu eksploatację produktów radjowych w miejscowości St. Joachimsthal, stanowiącej własność Państwa. Mimo to jednak, przedsiębiorstwo nie nosi żadnej cechy etatystycznej, aczkolwiek wypuszczane na rynek produkty firmy zaopatrzone są znakiem „Jedynie autoryzowane preparaty przedst. państw. St. Joachimsthal". Towarzystwu „Radiumchema" powierzono stronę techniczną i administracyjną eksploatacji produktów radjowych, zaś nad właściwą jego działalnością czuwa Rada Nadzorcza, składająca się w połowie z delegatów Rządu, w połowie zaś z przedstawicieli prywatnego wspomnianego przedsiębiorstwa „Radiumchema". W ciekawy sposób rozstrzygnięto partycypowanie Państwa w dochodach towarzystwa: oto statutowo przewidziany jest pewien dość znaczny odsetek, wpłacany do kas państwowych, obliczany zaś *od czystego zysku Towarzystwa.*

Układ między właścicielem St. Joachimsthal — Republiką Czeskosłowacką — a przedsiębiorstwem zawarty został na określony przeciąg czasu, z możliwością przedłużenia na dalsze lata, jeżeli w ciągu 6-ciu miesięcy przed terminem ekspiracji pierwszej umowy nie nastąpi jej wypowiedzenie. Podobne rozwiązanie sprawy eksploatacji bogactw naturalnych, stanowiących własność Państwa, wydaje się celowe, zaś doświadczenia czeskosłowackie wskazują racjonalność zastosowanej metody.

Tem jaskrawiej na podobnem tle uwypuklają się posunięcia etatystyczne uprawiane na wąskich nawet odcinkach w naszym kraju; wymagają one śpiesznej i radykalnej likwidacji.

KRONIKA O POLSKIEM MORZU

Pod takim tytułem ukazało się nakładem tygodnika „Polska Gospodarcza" pięćsetstronicowe dzieło, poświęcone „dziejom walk, zwycięstw i pracy". Wyjście z pod prasy drukarskiej tego cennego wydawnictwa, redagowanego pod staszicowem hasłem „Trzymajmy się morza", sygnalizujemy nietylko dlatego, że zawiera szereg cennych przyczynków historycznych, geograficznych i kulturalnych do sprawy polskiego morza, lecz przedewszystkiem dlatego, iż obejmuje obszerną część gospodarczą. Dotyczy ona wszystkich nieomal zagadnień ekonomicznych, związanych z morzem.

Obok spraw ogólno-gospodarczych, lub dotyczących organizacji handlu morskiego i urządzeń technicznych portów polskich, znajdujemy kilka monografij w zakresie poszczególnych dziedzin przemysłu, eksportujących drogą morską. Zostało więc omówione zagadnienie wywozu morzem węgla, drzewa, cukru, produktów spożywczych, cementu, produktów naftowych. Specjalny dział poświęcono importowi morskiemu; z tej części właśnie podajemy zestawienie artykułów, interesujących przemysł chemiczny, a których import mógłby być uskuteczniony drogą morską:

Nazwa towaru	Przywóz całkowity za r. 1928	W tem przywóz kwalifikujący się na drogę morską	Rzeczywisty przywóz przez nasze porty
Garbniki	20,000	10,000	8,000
Kalafonja	7,000	4,000	3,000
Kauczuk	3,400	3,400	3,000
Oleje roślinne i zwierzęce	25,000	23,000	23,000
Nasiona oleiste	30,000	22,000	13,000
Fosforyty	200.000	200,000	200,000
Saletra chilijska	90,000	90,000	80,000
Bawełna	70,000	70,000	—

Charakterystyczne dla portu w Gdyni i w Gdańsku są cyfry przywozu i wywozu wskazujące, że oba te porty mają charakter wywozowy: nadwyżka wywozu nad przywozem za rok 1929 wyniosła w Gdyni przeszło 2 miljony tonn, w Gdańsku za r. 1928 — niespełna 6 miljonów tonn.

Obrót ogólny portu gdyńskiego wzrasta w sposób nadspodziewanie wielki — z 380 tysięsy tonn w r. 1926 do prawie 3 miljonów tonn w r 1929; ilość statków, które weszły do portu gdyńskiego, wzrosła z 298 o tonnażu przeszło 200.000 tonn w r. 1926 do 1.541 o tonnażu prawie 1,5 miljona tonn w r. 1929.

Całość książki, podanej w nader wytwornej szacie graficznej, stanowi rzeczywisty dokument, świadczący o 100%-owo pozytywnych rezultatach naszej pracy nad budową własnej potęgi morskiej, pracy tem efektywniejszej, że — jak pisze Minister Kwiatkowski w naczelnym artykule Kroniki o Polskiem Morzu — „w obliczu zagadnienia morskiego dokonał się cud — największy jaki w Polsce może się zjawić: tu niema rządu i rządzonych, niema wyznań, niema partyj, niema walk, niechęci, przeciwieństw! Jest jedna Polska, frontem zwrócona ku własnemu morzu, własnym obowiązkom, własnej pracy, podjętej i dźwiganej z radością".

KRONIKA

Dn. 17 czerwca 1930 r. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego R. P., na którem – między innemi — postanowiono:

przyjąć w poczet członków Związku Centralną Poznańską Fabrykę Wyrobów Gumowych w Poznaniu,

zatwierdzić preliminarz budżetowy Związku na r. 1930,

wyłonić specjalną komisję do spraw Polskiego Muzeum Przemysłu w składzie pp.: Inż. W. Sommera, Inż. K. Ginsberga, Inż. T. Zamoyskiego,

powołać Prezydjum w składzie pp.: Dr. J. Landaua — Prezesa, Prof. J. Zawadzkiego, Inż. W. Płużańskiego, Inż. J. Wojnara — Vice-Prezesów, Inż. Z. Toeplitza, Inż. W. Sommera — Członków Prezydjum,

przyjąć do wiadomości sprawozdanie p. Inż. Z. Lepperta z działalności Komisji do spraw instytucji ubezpieczeniowej przemysłu chemicznego.

Dn. 20 czerwca r. b. odbyła się na terenie Min. Przemysłu i Handlu narada w sprawie ograniczenia bezcłowego przywozu smoły surowej. W naradzie tej, obok przedstawicieli Ministerstwa, wzięli udział delegaci Związku Koksowni, Związku Gazowni, Związku Przemysłu Chemicznego, oraz poszczególnych Izb Przemysłowo-Handlowych — ci ostatni w charakterze konsumentów. W toku konferencji wyjaśniono, że w r. 1930 Polska rozporządza nadmiarem smoły surowej zarówno z koksowni jak z gazowni, i dlatego bezcłowy przywóz smoły w r. 1930 nie byłby gospodarczo uzasadniony. Ustalono równocześnie zasadę, że z przywileju bezcłowego importu smoły surowej mogą korzystać tylko takie przedsiębiorstwa, które przeprowadzają całkowitą jej destylację z wydzieleniem poszczególnych indywiduów chemicznych. Na terenie Rzeczypospolitej istnieją obecnie trzy podobne fabryki, należące do Związku Koksowni oraz do gazowni w Warszawie i we Lwowie; to też tylko te trzy przedsiębiorstwa byłyby uprawnione do utrzymywania wspomnianych zezwoleń. Co do przedsiębiorstw, istniejących na terenie w. m. Gdańska, postanowiono przed ew. wciągnięciem ich na listę importerów uprawnionych do bezcłowego przywozu smoły surowej — przeprowadzić wizję lokalną, celem stwierdzenia, czy przedsiębiorstwa te odpowiadają przyjętej przez konferencję zasadzie.

Zdecydowano również odbywanie narad

w regularnych odstępach czasu — np. co rok — celem ustalenia wytycznych w zakresie obrotu zagranicznego smołą surową.

Pragnąc zawczasu przygotować materjał do rokowań celnych z Włochami, na wypadek gdyby rokowania takie miały być podjęte w niedalekiej przyszłości — Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwróciło się do Związku z prośbą o nadesłanie sprecyzowanych dezyderatów w zakresie zniżek celnych. Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego, interesujący się tą sprawą, zechcą nadesłać właściwe materjały, wskazując artykuł na który pożądana jest zniżka celna, właściwą pozycję włoskiej taryfy celnej, wysokość pożądanej zniżki w procentach, kalkulację uzasadniającą żądanie zniżki.

W biurze Związku Przemysłu Chemicznego jest do przejrzenia ramowy statut spółek akcyjnych, ułożony stosownie do przepisów prawa o spółkach akcyjnych z r. 1928. Elaborat ten ma na celu podanie konkretnej treści w tych wypadkach, kiedy prawo pozostawia decydowanie danego zagadnienia statutowi spółki; ponadto zawiera szereg wyjaśnień natury instrukcyjnej.

Towarzystwo Metalurgiczne w Krakowie, ul. Długa 3, prosi nas o podanie do wiadomości, że uruchomiło odlewnię glinu pod firmą Zakłady Metalowe „Glin". Firma wytwarza dla przemysłu chemicznego: naczynia lane, zbiorniki, części aparatów destylacyjnych i pras filtracyjnych, kurki, kotły, leje, wentyle, części chłodnic i inne aparaty z glinu.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Wilnie, zwracając uwagę na brak bezpośrednich przedstawicieli polskich fabryk chemicznych na Wileńszczyźnie, prosi nas o podanie do wiadomości, że chętnie mogłaby wskazać szereg najbardziej odpowiednich kandydatów na objęcie podobnych reprezentacyj.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 43 z dn. 11 czerwca 1930 ukazało się pod poz. 370 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 1 maja 1930 w sprawie cła wywozowego od odpadków skór surowych.

Rozporządzenie to przewiduje wywozową stawkę celną w wysokości zł. 3 od 100 kg. mizdry oraz odpadków i skrawków skór wszelkich, z wyjątkiem łebków i weszło w życie dn. 14 czerwca r. b.

Ogłoszenie Rozporządzenia powitać należy z radością, jako usankcjonowanie przez Rząd porozumienia, zawartego między garbarniami i wytwórcami kleju w zakresie regulacji stosunków handlu odpadkami skórnemi oraz zaopatrywania fabryk kleju w niezbędny surowiec.

W Dz. Ust. Nr. 44 z dn. 14 czerwca 1930 ukazało się pod poz. 377 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 19 maja 1930 w sprawie częściowej taryfy celnej.

Rozporządzenie to przewiduje podwyżkę stawek celnych na niektóre przetwory naftowe w zakresie tych pozycyj taryfy celnej, które nie były zmieniane w okresie zasadniczej w r. 1925 rewizji obecnie obowiązującej taryfy. Podwyżce uległy następujące stawki celne:

na gazolinę o c. g. 0,710 i mniej oraz na benzynę o c. g. 0,790 i mniej — ze zł. 20,80 do zł. 50 od 100 kg.,

na naftę o c. g. powyżej 0,790 do 0,840 — ze zł. 14,30 do zł. 32 od 100 kg.,

na oleje pędne: gazowe, solarowe, niebieskie, zielone oraz na olej parafinowy, wszystko o ciężarze gatunkowym powyżej 0,840 do 0,855 włącznie — ze zł. 14,30 do zł. 20 od 100 kg.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 21 czerwca r. b.

W Dz. Ust. Nr. 45 z dn. 18 czerwca 1930 ukazało się pod poz. 382 Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 13 czerwca 1930 w sprawie zakazu przywozu kleju.

Rozporządzenie to zakazuje przywozu kleju (poz. tar. cel. 43 p. 4 i 5) do obszaru celnego Rzeczypospolitej, przewidując równocześnie możność udzielania zezwoleń przez Min. Przemysłu i Handlu na przywóz kleju, pochodzącego z krajów które zawarły z Polską traktaty handlowe, zaś w drodze wyjątku — pochodzącego również z krajów nie posiadających z Polską traktatów handlowych.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 22 czerwca r. b.

W „Monitorze Polskim" Nr. 139 z dn. 18 czerwca 1930 ukazało się pod poz. 205 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 22 maja 1930 w sprawie ekspozytur celnych, otwieranych w siedzibach przedsiębiorstw przemysłowych.

Rozporządzenie to przewiduje możność zakładania ekspozytur celnych na terenie przedsiębiorstw przemysłowych, celem odprawy sprowadzanych z zagranicy towarów — wyłącznie dla potrzeb danego przedsiębiorstwa przemysłowego, oraz odprawy wywozowej wytworów tego przedsiębiorstwa. Na Rozporządzenie to zwracamy szczególną uwagę większych przedsiębiorstw, prowadzących ożywiony obrót importowy lub eksportowy z zagranicą.

E C H A

* Znana fabryka lakierów pod firmą „W. Karpiński i W. Leppert" obchodziła dn. 21 czerwca r. b. 50-ciolecie istnienia fabryki. Zasłużonemu dobrze przedsiębiorstwu składamy życzenia dalszego jaknajpomyślniejszego rozwoju.

* P. Prof. Edmund Trepka, Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, udał się do Paryża celem wzięcia udziału w posiedzeniu Rady Międzynarodowej Izby Handlowej.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny	230 „
„ „ czysty 99%	330 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzen handlow · 90%	90,50 „
„ czysty	105 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 30%	250 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	75—80 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	240 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
„ solny bez arsenu	14 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	17 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	260 „
Oleina zwierzęca destylat	290 „
„ „ saponifikat	280 „
Oleum 20%	20,85 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	19,95 „
Siarczan amonu	43 „
* Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Stearyna	285 „
Superfosfat 16%	12,80—13,92 „
Toluen czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

SAMOLOTY PASAŻERSKIE P. L. L. „LOT" KURSUJĄ CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL. PRZEWOŻĄ PASAŻERÓW, POCZTĘ, TOWARY.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Aparatura laboratoryjna i przemysłowa:
CENTRALA DOSTAW APARATURY DLA LABORATORJÓW I PRZEMYSŁU, Warszawa, Żoliborz, ul. Łączności, tel. 509-76, 538-42.

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO" Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN" Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa Wilcza 9a, tel 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10